

Цивільне право і цивільний процес;
сімейне право; міжнародне приватне право

УДК 347.77/.78

Огнев'юк Ганна Зіновіївна

*кандидат юридичних наук,
доцент кафедри інтелектуальної власності
Київський національний університет імені Тараса Шевченка*

Огневюк Анна Зиновьевна

*кандидат юридических наук,
доцент кафедры интеллектуальной собственности
Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко*

Ohneviuk Hanna

*PhD, Associate Professor of Intellectual Property Department
Taras Shevchenko National University of Kyiv*

Стрілець Марія Василівна

*студентка
Київського національного університету імені Тараса Шевченка*

Стрилец Мария Васильевна

*студентка
Киевского национального университета имени Тараса Шевченко*

Strilets Mariia

*Student of the
Taras Shevchenko National University of Kiev*

**ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ВИЧЕРПАННЯ ПРАВ НА ТОРГОВЕЛЬНУ
МАРКУ В ЗАКОНОДАВСТВІ УКРАЇНИ
ПРОБЛЕМНЫЕ АСПЕКТЫ ИСЧЕРПАНИЯ ПРАВ НА ТОРГУВОЮ
МАРКУ ПО ЗАКОНОДАТЕЛЬСТВУ УКРАИНЫ**

PROBLEMATIC ASPECTS OF EXHAUSTION OF RIGHTS ON TRADE MARK IN THE UKRAINIAN LEGISLATION

Анотація. У статті проаналізовано правову природу вичерпання прав або «принципу першого продажу» на торговельну марку (один із випадків, коли виключне майнове право забороняти використання об'єкта права інтелектуальної власності підлягає обмеженню), визначено підстави та правові наслідки вичерпання прав. Загалом даний інститут в українському законодавстві знайшов своє найбільш широке відображення саме у сфері торговельних марок. Однак законодавча невизначеність та неоднозначність підходів в окремих аспектах застосування вичерпання прав на торговельні марки зумовлює необхідність пошуку шляхів вирішення проблеми, внесення відповідних законодавчих змін. Авторами здійснено аналіз випадків застосування інституту вичерпання прав на торговельні марки та виявлено, що законодавець не вказує на межі, в яких мають вичерпуватися права. Це дозволяє розширено тлумачити відповідну норму закону не на користь інтересів правовласника.

Окрім того, в статті охарактеризовано такі проблемні аспекти дії інституту вичерпання прав на торговельні марки в Україні як невизначеність у питанні режиму вичерпання прав на торговельні марки, а також допустимості існування на території України паралельного імпорту. Авторами висвітлено специфіку кожного із режимів вичерпання прав (національного, регіонального та міжнародного режимів) та виявлено, із урахуванням судової практики та правової доктрини, який режим є доцільним до застосування в Україні. Найбільша кількість дискусій виникає між прихильниками національного та міжнародного режимів вичерпання прав на торговельні марки в Україні. Також проаналізовано останні законодавчі зміни в аспекті врегулювання питання з паралельним імпортом (зокрема, до Митного кодексу України) та визначено легітимність його поширення в Україні.

Ключові слова: *товарний обіг, торговельна марка, вичерпання прав, режим вичерпання прав, паралельний імпорт.*

Анотація. *В статті проаналізовані правова природа исчерпання прав или «принципа первой продажи» на торговую марку (один из случаев, когда исключительное имущественное право запрещать использование объекта права интеллектуальной собственности подлежит ограничению), определены основания и правовые последствия исчерпания прав. В целом данный институт в украинском законодательстве нашел свое наиболее широкое отражение именно в сфере торговых марок. Однако законодательная неопределенность и неоднозначность подходов в отдельных аспектах применения исчерпания прав на торговые марки вызывает необходимость поиска путей решения проблемы, внесения соответствующих законодательных изменений. Авторами проведен анализ случаев применения института исчерпания прав на торговые марки и выявлено, что законодатель не указывает на пределы, в которых должны исчерпываться права. Это позволяет расширительно толковать соответствующую норму закона не в пользу интересов правообладателя.*

Кроме того, в статье охарактеризованы такие проблемные аспекты действия института исчерпания прав на торговые марки в Украине как неопределенность в вопросе режима исчерпания прав на торговые марки, а также допустимости существования на территории Украины параллельного импорта. Авторами освещена специфика каждого из режимов исчерпания прав (национального, регионального и международного режимов) и обнаружено, с учетом судебной практики и правовой доктрины, какой режим является целесообразным к применению в Украине. Наибольшее количество дискуссий возникает между сторонниками национального и международного режимов исчерпания прав на торговые марки в Украине. Также проанализированы последние

законодательные изменения в аспекте урегулирования вопроса с параллельным импортом (в частности, к Таможенному кодексу Украины) и определены легитимность его распространения в Украине.

Ключевые слова: *товарный оборот, торговая марка, исчерпание прав, режим исчерпания прав, параллельный импорт.*

Summary. *The article analyzes the legal nature of the exhaustion of the rights or the "first sale principle" for the trademark (one of the cases when the exclusive property right to prohibit the use of the intellectual property right is subject to restriction), identifies the grounds and legal consequences of the exhaustion. In general, this institute has found its widest reflection in the field of trademarks in the Ukrainian legislation. However, the legal unclearness and ambiguity of approaches to certain aspects of the application of the exhaustion of trademark rights necessitates the search for ways of solving the problem, making appropriate legislative changes. The authors have analyzed the cases of application of the institute of exhaustion of trademark rights and have found that the legislator does not indicate the boundaries within which the rights should be exhausted. This allows for a broad interpretation of the relevant rule of law not in favor of the interests of the right holder.*

In addition, the article describes such problematic aspects of the institute of trademark exhaustion in Ukraine as uncertainty regarding the regime of exhaustion of trademark rights, as well as the admissibility of parallel imports in Ukraine. The authors highlight the specifics of each of the regimes of exhaustion (national, regional and international) and identify, taking into account case law and legal doctrine, which regime is more appropriate to apply in Ukraine. Most discussions have arisen between proponents of national and international regimes of exhaustion of trademark rights in Ukraine. The recent legislative changes in the aspect of regulation of the issue of parallel import (in particular,

to the Customs Code of Ukraine) are analyzed and the legitimacy of its distribution in Ukraine is determined.

Key words: *commodity turnover, trade mark, exhaustion of rights, regime of exhaustion of rights, parallel importation.*

Постановка проблеми. Одним із випадків, коли виключне майнове право забороняти використання об'єкта права інтелектуальної власності підлягає обмеженню є принцип вичерпання права. Вперше вводячи товар, позначений торговою маркою, в цивільний обіг, правовласник свідомо погоджується на самообмеження, зумовлені таким введенням, які полягають у втраті контролю з його боку над подальшим рухом товару, позначеного торговельною маркою. Актуальність даної тематики обумовлена необхідністю з'ясування правової природи принципу вичерпання прав, аналізу випадків його застосування.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Дане правове явище розглядалося у працях таких дослідників як С.С. Савич [1], А.О. Пономарьов [2], О.В. Пахаренко [3] та ін., відкритим та проблемним залишаються питання принципу (режиму) такого вичерпання, а також паралельного імпорту.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою статті є визначення правової природи вичерпання прав на торговельні марки, з'ясування проблематики територіального аспекту вичерпання прав та паралельного імпорту на території України.

Виклад основного матеріалу. Вичерпання прав на об'єкти права інтелектуальної власності в українському законодавстві діє у сфері авторського права, патентного права та щодо знаків для товарів та послуг (торговельних марок). Найбільш чітко цей принцип закріплено в абз. 2 п. 6 ст. 16 закону «Про охорону прав на знаки для товарів і послуг». Норма передбачає, що виключне право власника свідоцтва забороняти іншим

особам використовувати без його згоди зареєстрований знак не поширюється, зокрема, на використання знака для товару, введеного під цим знаком у цивільний обіг власником свідоцтва чи за його згодою [4]. Нормативне закріплення принципу вичерпання прав спрямоване передусім на забезпечення балансу між приватним інтересом правовласника та суспільним інтересом (споживачів, держави) та є необхідним для вільного обігу товарів, маркованих торговельними марками.

Загалом ч. 5 ст. 6 даного закону закріплює за власником свідоцтва на знак виключне право забороняти використовувати знак без його згоди. Виключність права означає його ексклюзивність, належність лише даній конкретній особі. Однак вичерпання права є одним із тих випадків, коли виключне право власника свідоцтва перестає діяти.

За своїм змістом вичерпання прав є межею здійснення виключних прав і визначається вимогою здійснення суб'єктивних прав відповідно до їх призначення [5, с. 143]. Дійсно, якби власник свідоцтва продовжував реалізовувати вказане виключне право впродовж усього періоду перебування товару, позначеного ним, у цивільному обороті (а не лише до моменту його першого продажу чи введення в оборот іншим чином), то суб'єктивне право даної особи здійснювалося б не за призначенням. Такий стан речей обмежував би повноцінну реалізацію власником товару свого права власності, що втілюється через наступні правомочності: володіння, користування та розпорядження.

Торговельна марка виконує функцію індивідуалізації (спрямована на вирізнення товарів та послуг одних осіб від товарів та послуг інших осіб). Тобто метою маркування товару не є суто закріплення права на конкретне позначення за певною особою. За рахунок вичерпання прав забезпечується краща реалізація товару, підвищується її конкурентоздатність, оскільки рух товару монополю не обмежується власником свідоцтва. Це,

безумовно, має позитивний вплив на розвиток економіки та ринкових відносин.

При вичерпанні прав на торговельну марку правовласник використовує своє виключне право отримання вигоди тільки за рахунок першого введення товарів в обіг (шляхом їх першого продажу, передачі в найм тощо). На цьому етапі задовольняється первісний інтерес правоволодільца. Отримання майнових вигод при подальшому перепродажі пов'язане з існуванням матеріалізованого відокремленого у просторі об'єкту, право власності на який у певний момент належить конкретному суб'єктові (іншому ніж власник свідоцтва на знак) [6, с. 89-90]. Правова природа вичерпання прав пов'язана з одним із принципів права інтелектуальної власності, а саме незалежності права власності на річ та права інтелектуальної власності (ст. 419 Цивільного кодексу України) [7]. Таким чином, при вичерпанні прав перехід права власності на товар, маркований знаком, не можна ототожнювати із автоматичним набуттям прав на такий знак. В даному випадку наступний власник товару вправі використовувати позначення лише в межах, необхідних для перебування такого товару в обороті, його реалізації.

При характеристиці правового інституту вичерпання прав на торговельну марку варто наголосити, що обмеженню підлягає одна із тріади майнових прав інтелектуальної власності – право забороняти (перешкоджати) використовувати знак. При цьому вичерпання не обмежує право власника свідоцтва на торговельну марку самостійно використовувати відповідне позначення.

Як і будь-яке обмеження передбаченого законодавством права, вичерпання прав повинно бути чітко регламентоване, а саме – підстави такого обмеження, обсяг, строки та територіальні межі. Недоліком викладеної в ЗУ «Про охорону прав на знаки для товарів і послуг» норми є відсутність вказівки на межі, в яких вичерпуються права. Так в Законі

говориться про використання знаку в цілому (а не лише про сам товар, позначений ним), однак переліку дозволених форм використання не надається. Такий стан речей дозволяє піддавати дану норму розширеному тлумаченню, коли особа може необмежено використовувати позначення в рекламі та в мережі Інтернет до моменту, коли в обороті залишаються товари, введені ним чи за його згодою, а сам правовласник втрачає над цим будь-який контроль [8, с. 3]. На практиці може виникнути ситуація, коли власник товару, позначеного торговельною маркою, буде не лише пропонувати такий товар до продажу, наприклад, в мережі Інтернет, а і застосовувати знак, нанесений на нього, при рекламуванні такого товару окремо від нього, пошуку контрагентів тощо [6, с. 89-90]. Застосування знака в рекламі та в мережі Інтернет, відповідно до абз. 3 п. 4 ст. 16 ЗУ «Про охорону прав на знаки для товарів та послуг» є одним із проявом використання знаку, однак застосовуючи таким чином позначення самостійно (окремо від товару, на який його нанесено), особа вже виступає за межі використання знаку суто для такого товару.

Як логічно випливає зі змісту положення про вичерпання права акцент робиться на можливості вільного розповсюдження товару, позначеного знаком, а не експлуатації самого знаку (торговельної марки) [2, с. 194]. Тому з метою уникнення зловживань та використання самого позначення всупереч призначенню доцільним є законодавче передбачення вичерпного переліку способів використання знаку при вичерпанні права на нього. Іншими словами слід провести розмежування таких випадків.

При окресленні питання вичерпання прав на торговельну марку важливим є з'ясування режиму такого вичерпання. Ця проблематика, більшою мірою, обумовлена територіальною дією законодавства в сфері інтелектуальної власності та екстериторіальною дією речових прав при міжнародному обміні товарами [8].

Загалом існує три режими вичерпання права на торговельну марку:

- національний – за якого правовласник позбавлений права перешкоджати подальшому використанню позначення лише на території певної держави. Можливість експорту та імпорту товару виключаються. Окрім цього, первинне введення товару в обіг має бути зроблене на території цієї країни;
- регіональний – вичерпання прав має місце на території декількох чи багатьох країн, пов'язаних регіональною угодою (яскравим прикладом слугує Європейський Союз). За умов регіонального вичерпання продаж товару в будь-якій із таких країн буде вважатися введенням товару в обіг;
- міжнародний – має місце тоді, коли власник торговельної марки позбавлений права перешкоджати перепродажу введеного в оборот товару на території будь-якої з держав, де його права піддаються охороні. Міжнародний режим допускає подальший експорт та імпорт товару без згоди правоволодільця [1, с. 255]; застосовується у Японії та Великобританії [9].

Якщо у сфері авторського права та суміжних прав законодавством встановлений національний принцип вичерпання прав [10], то аналіз абз. 2 п. 6 ст. 16 ЗУ «Про охорону прав на знаки для товарів та послуг» не дозволяє визначити відповідний режим стосовно вичерпання прав на торговельні марки. В даній нормі відсутня вказівка про територію, на якій має відбутися введення товару у цивільний обіг.

Відсутність відповідного законодавчого закріплення породжує наукові дискусії. Прихильники національного режиму вичерпання апелюють до того, що виключні права на торговельну марку мають територіальний принцип чинності. У зв'язку з цим вичерпання прав має відбуватися в межах території певної країни [3, с. 14]. Прихильники міжнародного вичерпання порівнюють світ із відкритим ринком, а тому

введення товару в одній країні автоматично означає вичерпання прав на торговельну марку в інших [11, с. 8].

Для усунення розбіжностей та неточностей необхідним є законодавче закріплення територіального режиму дії цього принципу. До моменту законодавчого врегулювання питання із тлумаченням змісту даної норми має вирішуватися на рівні правозастосування. Судова практика, що склалася з цього приводу, була викладена в оглядовому листі Вищого господарського суду України (далі – ВГСУ) №01-06/521 від 28.02.2017 [12], складеному на основі Постанови цього суду від 20.10.2015 по справі №904/2029/15 [13].

ВГСУ дійшов висновку про те, що за відсутності територіальних обмежень в Україні діє міжнародний підхід до вичерпання прав. Зазначений висновок суд обґрунтував тим, що вичерпання прав власника торговельної марки не пов'язується із введенням ним товару (або за його згодою) в цивільний оборот виключно на території України. Отже, таке введення може мати місце і на території іншої держави. Разом з цим, ВГСУ наголосив, що вибір принципу вичерпання є прерогативою законодавця та має бути визначений у законі.

Серед наукової спільноти побутує думка про те, що, зважаючи на значимість імпорту в українській економіці, головним є стримування монополізації імпорту та диверсифікація її каналів. Таким чином, оптимальним є міжнародний режим вичерпання прав на торговельні марки [14, с. 29].

Однак при з'ясування того, який режим вичерпання має бути застосований в Україні, варто звернути увагу на те, що аналізована норма є наслідком гармонізації українського законодавства з положеннями Директиви ЄС № 89/104/ЄЕС (п. 2 ст. 7) [15], яка вимагає наближення законодавств держав-членів у сфері торговельних марок до законодавства Європейського Союзу. Якщо на рівні Директиви вказується про

регіональний принцип вичерпання, то в українському законодавстві подібне уточнення проігнороване. За аналогією мав би бути встановлений національний режим вичерпання прав.

На користь доречності закріплення національного режиму вказує і територіальний характер правової охорони торговельної марки, відповідно до якого реєстрація позначення на території України не означає поширення дії охоронного документу в іншій країні (країнах). Колізія може виникнути і при реєстрації одного позначення в декількох державах на ім'я різних осіб. Очевидно, що введення товару в оборот одним із правовласників не означатиме вичерпання прав для іншого. Таким чином, про міжнародний режим вичерпання доречно говорити лише у випадку міжнародної реєстрації торговельної марки.

Визначення режиму вичерпання прав вирішує питання з паралельним імпортом. При з'ясуванні того, є паралельний імпорт легітимним чи ні (і чи може правовласник апелювати до своїх виключних прав, щоб запобігти імпорту товарів), вирішальне значення має територіальна модель вичерпання прав.

При паралельному імпорті правовласник вводить товар (позначений торговельною маркою) в країні виробництва в цивільний обіг шляхом першого продажу, і за рахунок вичерпання в подальшому цей товар імпортується в іншу країну різними незалежними імпортерами [14]. Паралельне імпортування можливе за умови, якщо товар вже було введено в цивільний обіг на території певної держави [9, с. 7]. Саме міжнародний підхід до вичерпання сприяє паралельному імпорту і робить його законним.

На світовому рівні позиція стосовно паралельного імпорту відрізняється. Так, у Швеції та Австралії заборона на паралельний імпорт була скасована ще наприкінці 20 століття. Більше того, ВООЗ заохочує паралельний імпорт лікарських засобів країнами, що розвиваються, для забезпечення населення необхідними препаратами. Протилежна точка зору

наполягає на тому, що паралельний імпорт може зашкодити репутації виробника, а також ввести споживачів в оману з приводу достовірності походження продукції [16, с. 282].

Слід зауважити, що раніше Митний кодекс України відносив товари паралельного імпорту до контрафактних, що не є правильним виходячи з міжнародного підходу вичерпання прав. На сьогодні питання паралельного імпорту вже знайшло своє закріплення в законодавстві України. Так, у прийнятому 17.10.2019 Законі України «Про внесення змін до Митного кодексу України щодо захисту прав інтелектуальної власності під час переміщення товарів через митний кордон України» передбачено, що заходи органів доходів і зборів щодо сприяння захисту прав інтелектуальної власності не застосовуються щодо переміщення через митний кордон України оригінальних товарів, виготовлених за згодою правовласника або уповноваженою правовласником особою, за винятком переміщення товарів, підозрюваних у порушенні прав інтелектуальної власності [17].

Аналіз вказаних змін дає змогу стверджувати про легітимацію паралельного імпорту (відтепер на територію України дозволяється імпортування товарів з метою продажу, без отримання повноважень на такі дії від власника свідоцтва на торговельну марку) та непряме закріплення міжнародного принципу вичерпання прав, зокрема, на торговельні марки. Однак, як вказувалося вище, національний режим вичерпання є більш доцільним зважаючи на територіальний характер правової охорони знаків для товарів та послуг. Таким чином, внесення змін до Митного кодексу не вирішує проблему з невизначеністю режиму вичерпання.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Отже, вичерпання прав, яке за своїм змістом є межею здійснення виключних прав і визначається вимогою здійснення суб'єктивних прав відповідно до їх призначення, сприяє кращій реалізації товару, підвищує його конкурентоздатність. Завдяки вичерпанню, при якому обмеженню підлягає

одна із тріади майнових прав інтелектуальної власності – право забороняти (перешкоджати) використовувати знак, наступний власник товару отримує майнові переваги при подальшому перепродажі товару.

Одним із проблемних аспектів законодавчого закріплення цього інституту є відсутність вказівки в законі на межі вичерпання прав. Викладена в законі норма про вичерпання права може піддаватися розширювальному тлумаченню не на користь інтересів правовласника. Тому доцільним є закріплення вичерпного переліку способів використання торговельної марки при вичерпанні прав.

Невизначеність має місце і у випадку із правовим режимом вичерпання прав на торговельну марку. Сформована у цьому аспекті судова практика схиляється до міжнародного підходу вичерпання прав, при якому власник торговельної марки позбавлений права перешкоджати перепродаж введеного в оборот товару на території будь-якої з держав, де його права піддаються охороні. Внесені у 2019 році зміни до Митного кодексу України дають змогу говорити про непряме закріплення міжнародного принципу вичерпання прав. Проте національний режим вичерпання, на наше переконання, є більш доцільним зважаючи на територіальний характер правової охорони знаків для товарів та послуг. Міжнародний режим вичерпання є доречним лише у випадку міжнародної реєстрації позначення.

Стосовно легітимності паралельного імпорту, то цей аспект цілком залежить від режиму вичерпання прав. Саме міжнародний підхід до вичерпання сприяє паралельному імпорту і робить його законним. На сьогодні Митний кодекс не відносить товари паралельного імпорту до контрафактних, однак стверджувати про абсолютну визначеність з приводу законності паралельного імпорту неможливо, оскільки питання із режимом вичерпання залишається відкритим.

Література

1. Савич С. С. Окремі питання правового регулювання вичерпання виключного права на торговельну марку в Україні // Часопис Київ. ун-ту права. 2013. № 2. С. 254–257.
2. Пономарьов А. О. Зміст та особливості права на використання торговельної марки // Європейські перспективи. 2012. № 2(1). С. 189-194. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/evpe_2012_2\(1\)__34](http://nbuv.gov.ua/UJRN/evpe_2012_2(1)__34)(дата звернення: 25.04.20).
3. Пахаренко О. В. Паралельний імпорт товарів і його українські реалії // Інтелектуальна власність. 2011. № 5. С. 13–19.
4. Про охорону прав на знаки для товарів та послуг: Закон України від 15.12.1993 № 3689-ХІІ // База даних «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3689-12> (дата звернення: 25.04.2020).
5. Євков А. М. Проблематика правового регулювання паралельного імпорту товарів, які містять об'єкти інтелектуальної власності, та вичерпання виключних прав у законодавстві України // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право. 2014. Вип. 29(1). С. 140-144. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvuzhpr_2014_29\(1\)__35](http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvuzhpr_2014_29(1)__35)(дата звернення: 25.04.2020).
6. Єваков А.М Використання об'єктів авторського права в рекламі у контексті проблематики вичерпання виключних прав // Проблеми законності. 2016. № 135. С. 52-59. URL: <https://scholar.google.com.ua/citations?user=eszfj1gAAAAJ&hl=ru>(дата звернення: 25.04.2020).
7. Цивільний кодекс: Закон України від 16.01.2003 № 435-IV // База даних «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15>(дата звернення: 25.04.2020).

8. Федоров А. А. Результати дизайнерської діяльності: вичерпання прав та паралельний імпорт // Часопис Академії адвокатури України. 2013. № 3. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Chaau_2013_3_22(дата звернення: 25.04.2020).
9. Christopher Heath. Parallel Imports and International Trade. Kluwer Law International 2004. URL: http://www.wipo.int/edocs/mdocs/sme/en/atrip_gva_99/atrip_gva_99_6.pdf(last accessed: 25.04.2020).
10. Про авторське право і суміжні права: Закон України від № // База даних «Законодавство України» / ВР України. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96%D0%B2%D1%80> (дата звернення: 25.04.2020).
11. Нырова Н. Параллельный импорт: за и против // Интеллектуальная собственность: Промышленная собственность. 2007. No 7. С. 4–18.
12. Про деякі питання практики застосування господарськими судами законодавства про захист прав на об'єкти інтелектуальної власності: Оглядовий лист Вищого господарського суду України від 28.02.2017 No 01- 06/521 // База даних «Законодавство України»/ВР України. URL:<http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96%D0%B2%D1%80> (дата звернення: 25.04.2020).
13. Постанова Вищого господарського суду України від 20.10.2015 по справі No904/2029/15. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/52489825> (дата звернення: 25.04.2020).
14. Бойко Д.В. Вичерпання прав на знаки для товарів та послуг // Правова наука та інноваційна діяльність в умовах євроінтеграційних процесів: зб. матеріалів круглого столу (м. Харків, 8 черв. 2018 р.). Харків: Право. 2018. 166 с. URL:

- <http://ndipzir.org.ua/conference/2018/07/materials.pdf#page=26>(дата звернення: 25.04.2020).
15. First Council Directive 89/104/EEC of 21 December 1988 to approximate the laws of the Member States relating to trade marks // OJ L 40. 11.2.1989. PP. 1–7. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=CELEX%3A31989L0104>(last accessed: 25.04.2020).
 16. Нургалеев М.С., Петров Е.Н. Параллельный импорт лекарственных средств – особенности правового регулирования параллельного импорта в Европейском Союзе // Вопросы российского и международного права. 2019. Том 9. № 2А. С. 279-286.URL: <http://publishing-vak.ru/file/archive-law-2019-2/35-nurgaleev-petrov.pdf>(дата звернення: 25.04.2020).
 17. Про внесення змін до Митного кодексу України щодо захисту прав інтелектуальної власності під час переміщення товарів через митний кордон України: Закон України від від 17.10.2019 № 202-IX // База даних «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/202-20#n7>(дата звернення: 25.04.2020).

References

1. Savych S. S. Okremi pytannja pravovogho rehuljuvannja vycherpannja vykljuchnogho prava na torghoveljnu marku v Ukrajinі // Chasopys Kyjiv. un-tu prava. 2013. No 2. S. 254–257.
2. Ponomarjov A. O. Zmist ta osoblyvosti prava na vykorystannja torghoveljnoji marky // Jevropejsjki perspektyvy. 2012. # 2(1). S. 189-194. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/evpe_2012_2\(1\)__34](http://nbuv.gov.ua/UJRN/evpe_2012_2(1)__34) (data zvernennja: 25.04.20).
3. Pakharenko O. V. Paraleljnyj import tovariv i jogho ukrajinsjki realiji // Intelktualjna vlasnistj. 2011. No 5. S. 13–19.

4. Pro okhoronu prav na znaky dlja tovariv ta poslugh: Zakon Ukrainy vid 15.12.1993 # 3689-XII // Baza danykh «Zakonodavstvo Ukrainy» / VR Ukrainy. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3689-12> (data zvernennja: 25.04.2020).
5. Jevkov A. M. Problematyka pravovogho rehuljuvannja paralelnogho importu tovariv, jaki mistjaty ob'jekty intelektualnoji vlasnosti, ta vycherpannja vykljuchnykh prav u zakonodavstvi Ukrainy // Naukovyj visnyk Uzhgorodskogo nacionaljnogho universytetu. Serija: Pravo. 2014. Vyp. 29 (1). S. 140-144. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvuzhpr_2014_29\(1\)_35](http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvuzhpr_2014_29(1)_35) (data zvernennja: 25.04.2020).
6. Jevakov A.M Vykorystannja ob jektiv avtorsjkogho prava v reklami u konteksti problematyky vycherpannja vykljuchnykh prav // Problemy zakonnosti. 2016. # 135. S. 52-59. URL: <https://scholar.google.com.ua/citations?user=eszfj1gAAAAJ&hl=ru> (data zvernennja: 25.04.2020).
7. Cyvilnyj kodeks: Zakon Ukrainy vid 16.01.2003 # 435-IV // Baza danykh «Zakonodavstvo Ukrainy» / VR Ukrainy. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15> (data zvernennja: 25.04.2020).
8. Fedorov A. A. Rezuljtaty dyzajnersjkoi dijalnosti: vycherpannja prav ta paralelnyj import // Chasopys Akademiji advokatury Ukrainy. 2013. # 3. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Chaau_2013_3_22 (data zvernennja: 25.04.2020).
9. Christopher Heath. Parallel Imports and International Trade. Kluwer Law International 2004. URL: http://www.wipo.int/edocs/mdocs/sme/en/atrip_gva_99/atrip_gva_99_6.pdf(last accessed: 25.04.2020).
10. Pro avtorsjke pravo i sumizhni prava: Zakon Ukrainy vid # // Baza danykh «Zakonodavstvo Ukrainy» / VR Ukrainy. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/>

- laws/show/254%D0%BA/96%D0%B2%D1%80 (data zvernennja: 25.04.2020).
11. Nyrova N. Parallelnyy import: za i protiv // Intellektualnaya sobstvennost: Promyshlennaya sobstvennost. 2007. No 7. S. 4–18.
 12. Pro dejaki pytannja praktyky zastosuvannja ghospodarsjkymy sudamy zakonodavstva pro zakhyst prav na ob'jekty intelektualnoji vlasnosti: Oghljadovyj lyst Vyshhogho ghospodarsjkogho sudu Ukrainy vid 28.02.2017 No 01- 06/521 // Baza danykh «Zakonodavstvo Ukrainy» / VR Ukrainy. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96%D0%B2%D1%80> (data zvernennja: 25.04.2020).
 13. Postanova Vyshhogho ghospodarsjkogho sudu Ukrainy vid 20.10.2015 po spravi No904/2029/15. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/52489825> (data zvernennja: 25.04.2020).
 14. Bojko D.V. Vycherpannja prav na znaky dlja tovariv ta poslugh // Pravova nauka ta innovacijna dijajlnistj v umovakh jevrinteghracijnykh procesiv: zb. materialiv krughlogho stolu (m. Kharkiv, 8 cherv. 2018 r.). Kharkiv: Pravo. 2018. 166 s. URL: <http://ndipzir.org.ua/conference/2018/07/materials.pdf#page=26> (data zvernennja: 25.04.2020).
 15. First Council Directive 89/104/EEC of 21 December 1988 to approximate the laws of the Member States relating to trade marks // OJ L 40. 11.2.1989. PP. 1–7. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=CELEX%3A31989L0104>(last accessed: 25.04.2020).
 16. Nurgaleev M.S., Petrov Ye.N. Parallelnyy import lekarstvennykh sredstv – osobennosti pravovogo regulirovaniya parallelnogo importa v Yevropeyskom Soyuze // Voprosy rossiyskogo i mezhdunarodnogo prava.

2019. Tom 9. № 2A. S. 279-286. URL: <http://publishing-vak.ru/file/archive-law-2019-2/35-nurgaleev-petrov.pdf> (data zvernennya: 25.04.2020).
17. Pro vnesennja zmin do Mytnogho kodeksu Ukrajiny shhodo zakhystu prav intelektualjnoji vlasnosti pid chas peremishhennja tovariv cherez mytnyj kordon Ukrajiny: Zakon Ukrajiny vid vid 17.10.2019 # 202-IX // Baza danykh «Zakonodavstvo Ukrajiny» / VR Ukrajiny. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/202-20#n7> (data zvernennja: 25.04.2020).